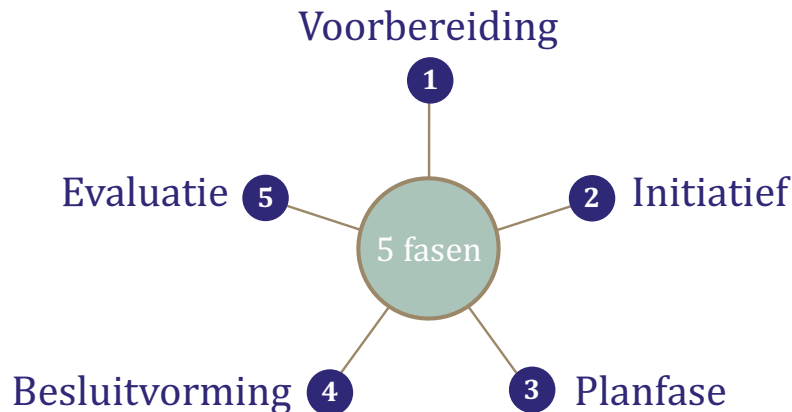

Handreiking voor de omgang met omstreden monumenten

Deze handreiking is onderdeel van het rapport *Wankele sokkels – omstreden monumenten in de openbare ruimte* www.knaw.nl

1

Voorbereiding

Ontwikkel een samenhangende visie op het herinneringslandschap van de regio

Maak een handboek voor initiatiefnemers (inclusief actievoerders) met informatie over:

- procedures
- bevoegdheden
- ruimtelijke zaken (verkeersveiligheid, beschermd stadsgezicht en stadsbeeld)
- vergunningen (welke nodig zijn)

2

Initiatief

Vragen stellen aan initiatiefnemers over:

- doel van het initiatief: feitelijke en symbolische betekenis (wel of geen periodieke herdenking)
- (cultuur)historische achtergrond van een (op te richten) monument
- identificatie van initiatiefnemers
- wie kunnen bezwaar maken tegen het nieuwe of te wijzigen monument
- draagvlak voor een nieuw monument
- wensen over locatie
- mogelijkheden voor een te kiezen (nieuwe) locatie

Verkenning voor de verantwoording van een besluit:

- gebruik van de openbare ruimte
- omvang en prominentie van het monument
- eventuele publieke activiteiten (herdenkingen) bij het monument
- aanwezige ruimtelijke voorzieningen voor publieke activiteiten
- functiewijziging van de locatie: verkeer, parkeren, groen
- vormgeving (materiaal, vorm, esthetiek)
- keuze van ontwerper/kunstenaar

3

Planfase

Identificatie van bij alle vorige aspecten genoemde betrokkenen

- Ambtelijke invulling van het initiatief ter voorbereiding van besluit B&W (inschakeling monumenten- of straatnamencommissie; financiële paragraaf)
- Uitnodiging aan geïdentificeerde betrokkenen om over alle aspecten een visie te geven

4

Besluitvorming

Gebruikmakend van de vragen tijdens de initiatieffase kan besloten worden tot:

- oprichting van een nieuw monument
- wijziging of verplaatsing van een bestaand monument
- afwijzing van het initiatief

5

Evaluatie

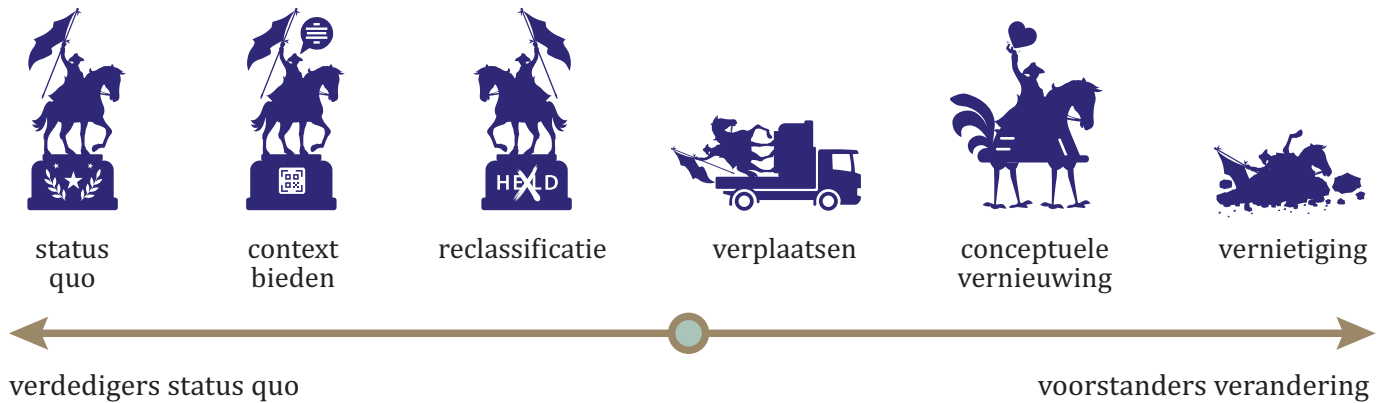
Periodieke beoordeling van de functie van publieke monumenten

Toetsing bestaande monumenten aan gewijzigde beleidsopvattingen

Opties voor de omgang met omstreden monumenten

Deze opties zijn een onderdeel van het rapport *Wankele sokkels – omstreden monumenten in de openbare ruimte* www.knaw.nl

Status quo handhaven - niets doen - komt in de praktijk vaak voor, maar is weinig bevredigend en neemt de onrust niet weg. Het kan leiden tot jarenlange slepende discussies

Context bieden bij beelden gebeurt met een verklarend tekstbord of via een QR-code die verwijst naar online informatie. Deze aanpak wordt door betrekkelijk veel mensen geaccepteerd en geeft even lucht aan de spanningen, maar het resultaat is beperkt. Voor een goede uitleg is bovendien veel tekst nodig. Context bieden bij naamborden van straten, pleinen en bruggen is lastig; bij tunnels is het vrijwel onmogelijk.

Reclassificatie is het geven van een nieuwe naam en/of nieuwe functie. Dat gebeurde bij het oude Van Heutsz-monument in Amsterdam, maar riep veel weerstand op. De koloniale geschiedenis leek uitgewist. Voorbeelden van zinvolle reclassificaties zijn Kamp Vught en Kamp Westerbork die nu functioneren als educatieve herinneringscentra.

Verplaatsen van een monument naar een kelder, depot of museum is onderwerp van veel debat maar het gebeurt zelden. Veel mensen zien deze oplossing als "morele zuivering".

Conceptuele vernieuwing is een veelbelovende aanpak. Kunstenaars kunnen een omstreden monument kritisch omlijsten, symbolisch tegenspreken, artistiek transformeren of de lege plek van een verwijderd monument vormgeven. Als monumenten in nieuwe contexten en tijdframes worden geplaatst kan dat voorbijgangers bewust maken van hun eigen blik en zicht bieden op nieuwe culturele kaders.

Vernietiging van het omstreden monument of verwijdering van een straatnaam is ingrijpend met als risico de 'onthistorisering' van de openbare ruimte. Toch is dit geen onmogelijke optie. Direct na de Tweede Wereldoorlog en na de val van de Sovjet-Unie zijn in diverse landen standbeelden van politieke leiders omver getrokken of verwoest.

